

Lieta C-904/19**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2019. gada 10. decembris

Iesniedzētāja:*Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Varšavas Volas rajona tiesa Varšavā, Polija)***Datums, kurā pieņemts iesniedzētājas nolēmums:**

2019. gada 25. novembris

Prasītāja:*E. Sp. z o.o.***Atbildētāja:**

K.S.

Pamatlietas priekšmets

- 1 Tiesvedība iesniedzētājā ir par patēriņa kredīta atmaksu. Prasītāja lūdz piedzīt no atbildētājas summu 835,05 PLN apmērā ar likumiskajiem kavējuma procentiem par periodu no prasības iesniegšanas dienas līdz samaksas dienai.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Iesniedzētāja būtībā vēlas noskaidrot šādus jautājumus:

- pirmkārt, vai ir pieļaujams taisīt aizmugurisku spriedumu lietā par patēriņa kredīta atmaksu, pieņemot par patiesiem prasītāja apgalvojumus par faktiem situācijā, kad prasības pieteikumam netika pievienots kredītlīgums, bet atbildētājs ir pilnīgi pasīvs;
- otrkārt, vai ir pieļaujams taisīt aizmugurisku spriedumu lietā par patēriņa kredīta atmaksu, pieņemot par patiesiem prasītāja apgalvojumus par faktiem, nevērtējot iesniegtu līgumu, ja atbildētājs ir pilnīgi pasīvs.

Prejudiciālie jautājumi

1. Vai Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos [...] 7. panta 1. punkts un tās [divdesmitais un divdesmit ceturtais] apsvērums, saskaņā ar kuriem] līgumi būtu jāstāda vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, patērētājam būtu jānodod iespēja faktiski iepazīties ar visiem noteikumiem un, ja rodas šaubas, priekšroka dodama interpretācijai, kas ir vislabvēlīgākā patērētājam, [un] dalībvalstu tiesu un administratīvo iestāžu rīcībā ir jābūt adekvātiem un efektīviem līdzekļiem, lai novērstu tālāku negodīgu noteikumu piemērošanu patērētāju līgumos, minēto pantu un apsvērumus aplūkojot kopsakarā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK [...], 10. panta 1. un 2. punktu un tās 31. apsvērumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā *Kodeks postępowania cywilnego* (Civilprocesa kodekss, turpmāk tekstā – “KPC”) 339. panta 2. punkts, ko saprot tādējādi, ka šis 339. panta 2. punkts ļauj taisīt aizmugurisku spriedumu lietā [...] par patēriņa kredīta atmaksu [...] arī gadījumā, ja prasītājs nav iesniedzis [...] patēriņa kredītlīgumu [...], kā rezultātā netika pārbaudīts, vai līgums nesatur iespējami negodīgus noteikumus un vai līgums satur visus tiesību aktos noteiktos elementus, un vienlaikus liek, taisot aizmugurisku spriedumu, pamatoties tikai uz prasītāja apgalvojumiem par faktiem, neveicot pierādījumu analīzi saistībā ar “pamatotām šaubām” minētās tiesību normas izpratnē? Vai arī, ņemot vērā Tiesas 2015. gada 1. oktobra spriedumu *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637, 62. punkts), 2014. gada 10. septembra spriedumu *Kušionova [orig. 1. lpp.]* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 56. punkts) un 2009. gada 6. oktobra spriedumu *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, 47. punkts), ir pieļaujama tāda KPC 339. panta 2. punkta interpretācija, ka ir iespējams taisīt aizmugurisku spriedumu lietā [par patēriņa kredīta atmaksu][...], kurā prasītājs prasības pieteikumam nav pievienojis līgumu, kā rezultātā netika pārbaudīts, vai līgums nesatur iespējami negodīgus noteikumus, kā arī netika pārbaudīts, vai līgums satur visus tiesību aktos noteiktos elementus, bet tiesa pamatojās tikai uz prasītāja apgalvojumiem par faktiem?
2. Vai Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos [...] 7. panta 1. punkts un tās [divdesmitais un divdesmit ceturtais] apsvērums, saskaņā ar kuriem] līgumi būtu jāstāda vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, patērētājam būtu jānodod iespēja faktiski iepazīties ar visiem noteikumiem un, ja rodas šaubas, priekšroka dodama interpretācijai, kas ir vislabvēlīgākā patērētājam, [un] dalībvalstu tiesu un administratīvo iestāžu rīcībā ir jābūt adekvātiem un efektīviem līdzekļiem, lai novērstu tālāku negodīgu noteikumu piemērošanu patērētāju līgumos, minēto pantu un

apsvērumus aplūkojot kopsakarā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK [...], 10. panta 1. un 2. punktu un tās 31. apsvērumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā *KPC* 339. panta 2. punkts, ko saprot tādējādi, ka šis 339. panta 2. punkts liedz valsts tiesai novērtēt prasītāja iesniegto patēriņa kredītlīgumu [...], lai pārbaudītu, vai līgums nesatur iespējami negodīgus noteikumus un vai līgums satur visus tiesību aktos noteiktos elementus, un vienlaikus liek, taisot aizmugurisku spriedumu, pamatoties tikai uz prasītāja apgalvojumiem, neveicot pierādījumu analīzi saistībā ar “pamatotām šaubām” minētās tiesību normas izpratnē? Vai arī, ņemot vērā Tiesas 2015. gada 1. oktobra spriedumu *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637, 62. punkts), 2014. gada 10. septembra spriedumu *Kušionova* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 56. punkts) un 2009. gada 6. oktobra spriedumu *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, 47. punkts), ir pieļaujama tāda *KPC* 339. panta 2. punkta interpretācija, ka ir iespējams taisīt aizmugurisku spriedumu lietā [par patēriņa kredīta atmaksu][...], nepārbaudot, vai līgums, ko prasītājs ir pievienojis prasības pieteikumam, nesatur iespējami negodīgus noteikumus, kā arī nepārbaudot, vai līgums satur visus tiesību aktos noteiktos elementus, bet pamatojoties tikai uz prasītāja apgalvojumiem par faktiem?

Atbilstošās Kopienu tiesību normas

1. Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos: divdesmitais un divdesmit ceturtais apsvērumi, 7. panta 1. punkts.
2. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK: 31. apsvērumi, 10. panta 1. un 2. punkts.

Atbilstošās valsts tiesību normas

1. 1964. gada 17. novembra *Kodeks Postępowania Cywilnego* (Civilprocesa kodekss, turpmāk tekstā – “*KPC*”): 139. panta 1. punkts, 333. panta 1. punkta 3. apakšpunkts, 339. panta 1. un 2. punkts, 343. pants, 344. panta 1.–3. punkts, 346. panta 1. punkts, 346. panta 1¹. punkts, 346. panta 2. punkts, 348. pants.

KPC 339. panta 1. punkts: “Ja atbildētājs nav ieradies uz rīkoto tiesas sēdi vai, neskatoties uz ierašanos, nepiedalās tiesas sēdē, tiesa taisa aizmugurisku spriedumu”.

KPC 339. panta 2. punkts: “Šajā gadījumā par patiesu tiek pieņemts prasītāja apgalvojums par faktiskiem apstākļiem, kas norādīti prasības pieteikumā vai procesuālos dokumentos, kuri tika izsniegti atbildētājam pirms tiesas sēdes, ja vien tie nerada pamatotas šaubas vai netika norādīti ar mērķi apiet likumu”.

2. 2005. gada 28. jūlija *Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych* (Likums par tiesāšanās izdevumiem civillietās): 3. panta 2. punkta 4. apakšpunkts, 13. panta 1. punkts, 19. panta 1. punkts, 28. pants.

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 2 Prasībā norādītais prasījums izriet no patēriņa kredītīguma, kurš tika noslēgts 2015. gada 10. jūnijā par summu 400 PLN apmērā uz 30 dienām.
- 3 Saskaņā ar līgumu, ja kredīts un administratīvās izmaksas netiks atmaksātas līdz 2015. gada 10. jūlijam, kreditoram ir tiesības iekasēt no kredītņēmēja atgādinājumu nosūtīšanas izmaksas un maksājumus par “galīgo sodu”. Aicinājums veikt “galīgā soda” apmaksu 2015. gada 10. augustā tika nosūtīts atbildētājam ar ziņojumu uz tās norādīto e-pasta adresi, kā arī papīra formā. Kreditors nosūtīja atbildētājam trīs atgādinājumus, kā arī dokumentu ar nosaukumu “galīgais sods”, līdz ar ko, saskaņā ar līgumu, atbildētājam tika piemērotas papildu izmaksas 200 PLN apmērā.
- 4 2017. gada 3. augustā tika noslēgts līgums par kreditora prasījuma pret atbildētāju pārdošanu, saskaņā ar kuru prasītāja ieguva prasījuma tiesības pret atbildētāju. Atbildētāja tika informēta par kreditora maiņu vēstulē, kura 2017. gada 9. augustā tika nosūtīta uz viņas adresi. Uz šo paziņojumu, kurā bija arī iekļauts aicinājums veikt prasījuma samaksu, atbilde netika saņemta. Tāpat prasītāja 2017. gada 18. decembrī nosūtīja atbildētājam galīgo aicinājumu veikt samaksu, uz ko arī netika saņemta atbilde.
- 5 Atbildētāja lietā nav paudusi nekādu nostāju. Tā fiziski nav saņēmusi sūtījumu, kurā bija prasības pieteikums, prasītājas 2018. gada 21. septembra vēstule un paziņojums par tiesas sēdes datumu. Šis sūtījums tika uzskatīts par faktiski izsniegtu pēc divu aicinājumu nosūtīšanas KPC 139. panta 1. punktā paredzētajā kārtībā.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 6 Iesniedzējtiesai ir šaubas par to, vai KPC 339. panta 2. punkts, kā tas lielākoties tiek interpretēts Polijas doktrīnā un judikatūrā, proti, ka tas neļauj pārbaudīt patēriņa kredītīgumu, ir saderīgs ar iepriekš minētajiem Direktīvu 93/13 un 2008/48 noteikumiem.

- 7 Polijas likumdevējs pieņēma, ka aizmugurisku spriedumu var taisīt tikai atbildētāja pasivitātes rezultātā (t.i., saistībā ar neierašanos un nepiedalīšanos tiesas sēdē), pamatojoties vienīgi uz tās puses, kura paliek aktīva, t.i., prasītāja, apgalvojumiem par faktiem un nepārbaudot pierādījumus.
- 8 Pieņēmumi, kas ir aizmuguriska sprieduma tiesvedības un aizmuguriska sprieduma taisīšanas pamatā, nozīmē, ka šis tiesiskais institūts struktūras ziņā ietver elementus, kuri ir raksturīgi arī maksājuma rīkojuma procedūrai vai procedūrai par saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā. Runa galvenokārt ir par to, ka aizmugurisks spriedums tiek taisīts, pamatojoties tikai uz vienas puses – prasītāja – apgalvojumiem par faktiem, turklāt aizmuguriska sprieduma tiesvedībā principā tos parasti nepārbauda pierādījumu iegūšanas procesā, maksājuma rīkojuma procedūrā tie tiek pārbaudīti, pamatojoties tikai uz stingri noteiktiem dokumentiem, savukārt procedūrā par saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā to īstuma pārbaude vispār netiek veikta. Tomēr aizmuguriska sprieduma tiesvedībā faktiskā pamata vienpusīgums izriet no atbildētāja pasivitātes, savukārt maksājuma rīkojuma procedūrā vai procedūrā par saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā tas izriet no *a priori* pieņēmuma, ka līdz maksājuma rīkojuma izdošanas brīdim abas procedūras notiek *ex parte*.
- 9 Aizmuguriska sprieduma tiesvedībai, tāpat kā procedūrai par saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā – ja ir īstenojušies visi kodeksā paredzētie nosacījumi – ir obligāts raksturs, savukārt maksājuma rīkojuma procedūra nav obligāta. Aizmuguriska sprieduma taisīšanu šajā ziņā neietekmē pušu lūgumi. Ja ir radušies iemesli, kas ir norādīti tiesību normā, tiesai pēc savas ierosmes ir jātaisā spriedums, kura aizmugurisks raksturs izriet no likuma, un tas nav atkarīgs no tiesas ieskata.
- 10 Tādējādi, ja atbildētājs ir pasīvs – pēc prasības pieteikuma kopijas un, iespējams, turpmāko procesuālo dokumentu saņemšanas vai arī pēc tam, kad tiek atzīts, ka prasības pieteikumi un citi raksti tika faktiski izsniegti KPC 139. panta 1. punktā paredzētajā kārtībā (pēc divu aicinājumu nosūtīšanas un ja adresāts tās nav saņēmis), valsts tiesai ir pienākums taisīt aizmugurisku spriedumu.
- 11 Saskaņā ar vienu no Polijas doktrīnā un judikatūrā pastāvošajiem uzskatiem par KPC 339. panta 2. punkta interpretāciju valsts tiesai ir jāizdod maksājuma rīkojums pat tad, ja prasītājs prasības pieteikumam nav pievienojis nekādus pierādījumus, tad tiesa principā pieņem par patiesiem prasītāja apgalvojumus par faktiem.
- 12 Saskaņā ar citu uzskatu par KPC 339. panta 2. punkta interpretāciju – pat tad, ja prasītājs ir pievienojis dokumentus prasības pieteikumam un pasīvs atbildētājs nav iesniedzis pierādījumus, valsts tiesa, taisot aizmugurisku spriedumu, nedrīkst pamatojoties uz dokumentiem, jo tā pārbauda tikai prasītāja apgalvojumus (nevis pierādījumus) un principā prasītāja apgalvojumus par faktiem pieņem par patiesiem.

- 13 Tomēr pašā *KPC* 339. panta 2. pantā ir paredzēti izņēmumi. Prasītāja apgalvojumus par faktiem, kuri ir norādīti prasības pieteikumā vai citos procesuālos rakstos, kuri tika izsniegti atbildētājam pirms tiesas sēdes, nedrīkst pieņemt par patiesiem, ja: 1) par tiem rodas pamatotas šaubas vai 2) tie tika iesniegti ar mērķi apiet likumu.
- 14 Tomēr šķiet, ka dominējošais viedoklis par šīs tiesību normas interpretāciju liek pieņemt, ka atskaites punkts, lai novērtētu, vai ir izpildīti iepriekš minētie nosacījumi, ir tāda prasības pieteikuma vai citu procesuālo rakstu saturs, kuri atbildētājam tika izsniegti pirms tiesas sēdes. Šajā sakarā tiesai nav pamata eventuāli atsaukties uz pierādījumiem, kas ir pievienoti prasības pieteikumam vai citiem procesuāliem rakstiem, kuri atbildētājam tika izsniegti pirms tiesas sēdes. Prasītāja apgalvojumi par faktiem rada pamatotas šaubas tad, ja tie ir savstarpēji pretrunīgi, neatbilstoši vai savstarpēji izslēdzoši vai, iespējams, pēc savas būtības ir neticami vai neatbilstoši faktiem, kuri ir vispārzināmi (*KPC* 228. panta 1. punkts) vai par kuriem tiesai ir kļuvis zināms pēc pašas ierosmes (*KPC* 228. panta 2. punkts). Apgalvojumu par faktiem iesniegšana, lai apietu likumu, notiks situācijā, kad spriedums radīs tādas sekas, kas noved pie šādas apiešanas, piemēram, ar mērķi piedzīt uzturlīdzekļus, kas pārsniedz vidējo summu, lai rastos prasījumu apmierināšanas pirmtiesības, sadalot summu, kura tika iegūta no piedziņas pret atbildētāja mantu.
- 15 Iesniedzējtiesa uzskata, ka šāda *KPC* 339. panta 2. punkta interpretācija var liegt sasniegt iepriekšminēto direktīvu mērķus, jo atbildētāja pasivitātes gadījumā tas būtībā liedz tiesai pārbaudīt, vai patērētāja kredītīgums ietver visus nepieciešamos elementus un vai tajā nav ietverti negodīgi noteikumi, kuri būtu jāuzskata par nesaistošiem patērētājam.
- 16 Tiesas judikatūrā valsts tiesa nav atradusi spriedumu, kas tieši attiektos uz aizmuguriska sprieduma tiesvedības, kura tiek veikta dalībvalstī, atbilstīgi patērētāju direktīvām. Savukārt Tiesa ir vairākkārt spriedusi par maksājuma rīkojuma procedūru, kas zināmā mērā ir līdzīga aizmuguriska sprieduma tiesvedībai.
- 17 It īpaši runa ir par Tiesas 2018. gada 13. septembra spriedumu lietā *C-176/17 Profi Credit Polska S.A.* un ģenerāladvokātes secinājumiem šajā lietā, kā arī tajā minētajiem Tiesas spriedumiem: 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349), 2016. gada 18. februāris, *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2016:98), 2016. gada 21. jūnijs, *Aktiv Kapital Portfolio* (C-122/14, EU:C:2016:486).
- 18 Valsts tiesa pievērta īpašu uzmanību sprieduma lietā *C-176/17* 42. un 44. punktam, kurā ir norādīts, ka tad, ja saskaņā ar iedibināto judikatūru valsts tiesai pēc savas ierosmes ir jāizvērtē Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā ietilpstoša līguma noteikuma negodīgums un, to darot, ir jāizlīdzina starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju pastāvošā nelīdzsvarotība, ir nepieciešams, lai tās rīcībā būtu vajadzīgais juridiskais un faktiskais pamatojums.

Proti, patērētājam ar šo direktīvu piešķirto tiesību efektīva aizsardzība var tikt garantēta tikai ar nosacījumu, ka valsts procesuālā sistēma ļauj vai nu maksājuma rīkojuma procedūrā, vai maksājuma rīkojuma izpildes procedūrā pēc savas ierosmes veikt kontroli pār attiecīgajā līgumā esošo noteikumu iespējamu negodīgumu.

- 19 Šie norādījumi liktu uzskatīt, ka valsts tiesai arī aizmuguriska sprieduma tiesvedības situācijā ir jāizvērtē iespējams līguma noteikumu negodīgums.
- 20 Tomēr, kā Tiesa norādīja sprieduma lietā C-176/17 55. punktā, katrā situācijā, kurā rodas jautājums, vai valsts procesuālā tiesību norma ietekmē tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, ir jāanalizē, ņemot vērā šīs tiesību normas vietu visā procesā, tā norisi un īpatnības dažādās valsts instancēs.
- 21 Šajā kontekstā ir jāatzīmē, ka aizmuguriska sprieduma tiesvedība būtiski atšķiras no maksājuma rīkojuma procedūras.
- 22 Pirmkārt, maksājuma rīkojuma procedūrā līdz maksājuma rīkojuma izdošanai un tā izsniegšanai atbildētājs nedrīkst sniegt skaidrojumus, bet šāda iespēja tam ir aizmuguriska sprieduma tiesvedībā.
- 23 Otrkārt, maksājuma rīkojuma procedūrā, lai celtu iebildumu, atbildētājam ir jāsamaksā nodeva 3/4 apmērā no prasības nodevas, bet prasītājam ir jāsamaksā 1/4 no prasības nodevas; savukārt aizmuguriska sprieduma tiesvedībā prasītājam ir jāsamaksā pilna prasības nodevas summa, savukārt atbildētājam par protestu par aizmugurisku spriedumu ir jāsamaksā 1/2 no prasības nodevas (taču ja tas nebūtu pasīvs, tad tas nemaksātu nekādu nodevu līdz tiesvedības beigām).
- 24 Treškārt, nosacījumi protesta par aizmugurisku spriedumu iesniegšanai ir mazāk ierobežojoši nekā nosacījumi attiecībā uz iebildumu pret maksājuma rīkojumu, un turklāt, ja atbildētājs būtu aktīvs, protests nebūtu jāceļ vispār.
- 25 Ceturtkārt, maksājuma rīkojums, kurš tika izdots maksājuma rīkojuma procedūrā, kļūst par nodrošinājuma līdzekli, kas ir izpildāms bez izdarītas atzīmes par izpildāmību (*KPC* 492. panta 1. punkts), savukārt aizmuguriskajam spriedumam, kaut arī tas *ex officio* kļūst par tūlītēji izpildāmu, ir nepieciešams izdarīt izpildāmības atzīmi, lai tas kļūtu par nodrošinājuma līdzekli.
- 26 Turklāt, kas, iespējams, ir svarīgāks, Tiesa savos spriedumos vairākkārt ir norādījusi (spriedumi: 2015. gada 1. oktobris, *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637, 62. punkts); 2014. gada 10. septembris, *Kušionova* (C-34/13, EU:C:2014:2189, 56. punkts), un 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, 47. punkts)), ko trāpīgi atzīmēja ģenerāladvokāte secinājumos lietā C-176/17 (EU:C:2018:293, 73. punkts), ka, lai gan ir taisnība, ka direktīva par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos lietās, kurās piedalās pārdevējs vai piegādātājs, pieprasa no valsts tiesas, kas šādas lietas izskata, pozitīvu no līgumslēdzējām pusēm neatkarīgu iejaukšanos, taču

efektivitātes principa ievērošana nevar sniegties tiktāl, lai pilnībā kompensētu attiecīgā patērētāja absolūto pasivitāti.

DARBA VERSIJA